

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003527

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 13-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чижик Дмитро Сергійович

2. Dmytro S. Chyzhyk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0004-4621-0764

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 054

Назва наукової спеціальності: Соціологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Соціологія

Дата захисту: 03-09-2026

Спеціальність за освітою: 014 Середня освіта (Історія)

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15470

Повне найменування юридичної особи: Криворізький державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 40787802

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50086, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Криворізький державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 40787802

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50086, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 04.51.35, 04.91

Тема дисертації:

1. Когнітивний потенціал етносоціології Івана Франка в українському націотворенні
2. The Cognitive Potential of Ivan Franko's Ethnosociology in Ukrainian Nation-Building

Реферат/анотація:

1. Дисертацію присвячено дослідженню змісту та структури етносоціологічних ідей І. Франка, визначенню їхнього когнітивного потенціалу та обґрунтуванню можливостей застосування інтелектуальної спадщини вченого для розв'язання актуальних проблем сучасного українського націотворення. Актуальність теми полягає у тому, що попри тривале існування України як суверенної держави, процеси формування внутрішньо консолідованої нації та осмислення національної ідеї все ще тривають. В умовах сучасних викликів, пов'язаних із гібридними формами агресії та масштабною інформаційною протидією, проблематика націотворення й подолання ідентифікаційних розривів набуває ключового значення у контексті забезпечення національної та суспільної безпеки. У роботі здійснено історіографічний аналіз наукових праць, присвячених життєтворчості І. Франка, та відстежено еволюції франкознавчих студій у контексті становлення української етносоціології. На основі історіографічного, біографічного, екзистенційного та інтелектуально-біографічного методів здійснено комплексний аналіз життєтворчості І. Франка з урахуванням соціокультурного й політичного контексту кінця XIX – початку XX ст., що надало

змогу окреслити витоки його етносоціологічних ідей. Виокремлено основні підходи до періодизації спадщини вченого від раннього русофільства і традиційного християнства до радикального соціалізму та національно-демократичної платформи. Аналіз творчого спадку І. Франка, а також огляд напрямів його взаємодії з українським та європейським середовищами засвідчив значний вплив тогочасних філософських, соціологічних та економічних концепцій, які він адаптував до українських реалій, поступово формуючи власну теоретичну основу. Визначено етапи становлення франкознавчого дискурсу, що відображають зміну методологічних підходів – від біографічно-фактологічного й літературознавчого до концептуального та міждисциплінарного. Встановлено, що розвиток франкознавства був нерівномірним: від поодиноких згадок за життя мислителя до оформлення у 1920-х рр. як окремої галузі гуманітарних досліджень. У радянський період домінували ідейно-політичні аспекти у вивченні життєтворчості І. Франка, тоді як діаспорні студії зберегли й розвинули проблематику, маргіналізовану в СРСР. Виокремлено сучасний період як такий, що характеризується переходом від описовості до прагматичного використання його етносоціологічних візій. Доведено, що етносоціологічні ідеї І. Франка доцільно розглядати крізь призму поєднання раціоналізму та психологізму, що становить підґрунтя його когнітивного підходу. Адже у концепції націотворення вчений змістив акцент із суто економічних чинників суспільного розвитку до інтелектуально-морального виміру, наголошуючи на ролі особистості в соціальному прогресі. Комплексний аналіз текстів вченого підтвердив системність і концептуальну вмотивованість його етносоціологічних ідей щодо міжетнічних відносин, національної ідентичності та культурних уявлень, а також засвідчив ефективність кількісних і якісних методів дослідження в роботі з інтелектуальною спадщиною: історико-політичний аналіз уможливив встановлення зв'язків між історичними подіями, процесами та політичними явищами; дискурс-аналіз дозволив виявити тенденції й смислові наголоси, які не були б помітні при простому текстуальному огляді; компаративний метод надав змогу систематизувати кейси використання понять, виявити схожості та відмінності трактування, здійснення їх класифікації; контент-аналіз виступив не лише технікою, а й інструментом інтерпретації, уможливаючи новий погляд на етносоціологію І. Франка як цілісну й внутрішньо структуровану систему поглядів, що обґрунтовує необхідність власної держави як єдиної умови для розвитку особистості. Доведено, що теоретична модель націотворення І. Франка є актуальним когнітивним ресурсом для сучасного етапу державотворення, заснованому на свідомій волі, науковому знанні, економічній самостійності та політичній незалежності. Узагальнення ідей вченого, присвячених проблематиці національного відродження, дозволило зробити висновок про наявну світоглядну еволюцію до національно-самостійницьких позицій. Адже він стає ключовою постаттю національного руху не лише як теоретик, а і як безпосередній учасник практичної реалізації цих ідей. Прагнення поєднати розробку концептуальних моделей з активною суспільно-політичною діяльністю яскраво відображене в його політичній та громадській біографії. Внесок І. Франка у становлення національної ідентичності та громадянського суспільства полягає у виробленні цілісного уявлення про націю як «єдиний культурний організм», здатний до самостійного розвитку, у межах якого органічно поєднуються культурні, соціальні й політичні складові націотворення. Вчений послідовно наголошував на визначальній ролі національної свідомості, консолідації українців попри регіональні відмінності, а також на значенні освіти, мови, історичної пам'яті й виховання як базових чинників формування зрілої політичної нації.

2. The dissertation examines the content and structure of Ivan Franko's ethnosociological ideas, identifies their cognitive potential, and substantiates the applicability of his intellectual legacy to addressing contemporary challenges of Ukrainian nation-building. The relevance of the study lies in the fact that, despite Ukraine's long-standing independence, the formation of an internally consolidated nation and the development of a coherent national idea remain ongoing processes. Under contemporary conditions marked by hybrid aggression and large-scale information warfare, the issues of nation-building and overcoming identity divisions have become crucial for ensuring national and societal security. The dissertation provides a historiographical analysis of studies devoted to Ivan Franko's life and works and traces the evolution of Franko studies within the development of Ukrainian ethnosociology. Using historiographical, biographical, existential, and intellectual-biographical approaches, the research offers a comprehensive analysis of Franko's intellectual development within the sociocultural and political

context of the late nineteenth and early twentieth centuries, thereby identifying the origins of his ethnosociological ideas. The study distinguishes the main stages of his intellectual evolution, from early Russophilism and traditional Christianity to radical socialism and a national-democratic platform. An examination of Franko's writings and his interaction with Ukrainian and European intellectual traditions demonstrates the significant influence of contemporary philosophical, sociological, and economic concepts, which he adapted to Ukrainian realities while gradually developing his own theoretical framework. The research identifies the stages in the development of Franko studies, reflecting methodological shifts from biographical and literary approaches to conceptual and interdisciplinary perspectives. It demonstrates that the field developed unevenly, evolving from isolated references during Franko's lifetime into a distinct branch of humanities scholarship in the 1920s. During the Soviet period, ideological and political interpretations predominated, whereas diaspora scholars preserved and developed research topics marginalized in the USSR. The contemporary stage is characterized by a transition from descriptive analysis to the practical application of Franko's ethnosociological ideas. The dissertation argues that Franko's ethnosociological ideas should be interpreted through the combination of rationalism and psychologism, which constitutes the basis of his cognitive approach. In his theory of nation-building, Franko shifted the emphasis from purely economic factors of social development to its intellectual and moral dimensions, highlighting the role of the individual in social progress. A comprehensive analysis of Franko's texts confirms the systematic and coherent nature of his ethnosociological ideas concerning interethnic relations, national identity, and cultural perceptions. It also demonstrates the effectiveness of combining qualitative and quantitative research methods in the study of intellectual heritage. Historical-political analysis revealed relationships between historical events, processes, and political phenomena; discourse analysis identified underlying trends and semantic emphases; the comparative method enabled the systematization and classification of conceptual usage; and content analysis served not only as a research technique but also as an interpretative tool, offering a new understanding of Franko's ethnosociology as an internally coherent system of views that substantiates the necessity of an independent state as the essential condition for individual development. The study demonstrates that Franko's theoretical model of nation-building remains a relevant cognitive resource for contemporary state-building based on conscious political will, scientific knowledge, economic self-sufficiency, and political independence. The synthesis of his ideas on national revival reveals his intellectual evolution toward the advocacy of national independence. Franko emerged as a leading figure of the national movement not only as a theorist but also as an active participant in implementing these ideas. His efforts to combine conceptual reflection with public and political engagement are clearly reflected in his political and civic activities. Franko's contribution to the formation of Ukrainian national identity and civil society lies in his conception of the nation as a "single cultural organism" capable of independent development, integrating cultural, social, and political dimensions of nation-building. He consistently emphasized the decisive role of national consciousness, the consolidation of Ukrainians despite regional differences, and the importance of education, language, historical memory, and civic upbringing as the foundations of a mature political nation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Чижик Д. Модель українського суспільства в працях І. Франка. Актуальні проблеми філософії та соціології: наук. фах. вид. Одеса : Гельветика, 2023. No 40. С. 149-155.

- Чижи́к Д. Творчий спадок І. Франка: потенціал розвитку вітчизняних етносоціологічних досліджень. Габітус : наук. журнал. Одеса : Причорноморський наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій, 2023. No 54. С. 11-17.
- Калашнікова Л., Чижи́к Д. Місце і роль етнічної влади в українському державотворенні кінця XIX – початку XX ст.: ретроспекція соціологічних ідей І. Франка. Перспективи. Соціально-політичний журнал. Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2025. No 2. С. 230-242.
- Чижи́к Д. Етносоціологічні ідеї І. Франка як методологічне підґрунтя для розробки засад етнонаціональної політики України. Вісник Львівського національного університету. Серія соціологічна. Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2025. Вип. 19. С. 159-173.
- 5. Чижи́к Д. Розуміння сутності міжетнічної взаємодії у соціологічній спадщині Івана Франка. «Шевченківська весна – 2023» : Матеріали Міжнар. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, 20–21 квітня 2023 р. / ред. кол.: О. Середа [та ін.] ; Факультет соціології КНУ ім. Т. Шевченка [та ін.]. Київ : КНУ, 2023. С. 142-148.
- Чижи́к Д. Українське етнічне відродження: критичний аналіз поглядів І. Франка. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід : збірник тез, 11-12 травня 2023 р./ ред. кол. : Морська Н. Л., Литвин Л. М., Поперечна Г. А. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2023. С. 187-191.
- Чижи́к Д. Дилема взаємозв'язку мови і національної ідентичності особистості крізь призму ідей І. Франка та можливості її вирішення. Згуртованість суспільства в умовах воєнного стану: актуальність, виклики та шляхи їх подолання : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 16-17 травня 2024 р. / ред. кол.: Шрамко Я [та ін.]. Кривий Ріг : КДПУ ; Полтава : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2024. С. 117-119.
- Чижи́к Д. Актуалізація вивчення етносоціологічних ідей І. Франка та М. Грушевського в умовах сучасності. Інформаційне суспільство і Природа: вектори взаємовпливу : збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції 21-22 листопада 2024 р. / за заг. ред. д. соц. н., проф. Л. Калашнікової. Київ : Вид-во «Каравела», 2024. С. 124-129.
- Чижи́к Д. Українсько-польський міжетнічний конфлікт у працях І. Франка: проблеми та шляхи вирішення. Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального : зб. матеріалів VI міжнародної наук.-практ. інтернет- конф. 27 березня 2025 р., м. Київ / упорядн. : Кучера Т. М., Козлов Є. В. Київ : КНЕУ, 2025. С. 201-206.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: репрезентація соціологічної концепції суспільства та становлення державності української нації у працях і. франка та визначення їх впливу на сучасну соціологію і на становлення української державності

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Калашнікова Людмила Володимирівна

2. Lyudmyla V. Kalashnikova

Кваліфікація: д. соц. н., професор, 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0002-3299-2828

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Криворізький державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 40787802

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50086, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кривошеїн Віталій Володимирович

2. Vitalii V. Kryvoshein

Кваліфікація: д.політ.н., професор, 23.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3380-7850

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/1078912>;
https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209196304&featureToggles=FEATURE_AUTHOR_DETAILS_BOTOX:1&at_feature_toggle=1

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Науки, Дніпро, Дніпровський р-н., 49045, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Химович Оксана Степанівна

2. Oksana S. Khymovych

Кваліфікація: к. соц. н., доц., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9511-3435

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 58900034400;
<https://scholar.google.com/citations?user=JmjQx8wAAAAJ&hl=uk&oi=sra>; Scopus Author ID: 58900034400

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степаненко Віктор Петрович

2. Victor P. Stepenenko

Кваліфікація: д. соц. н., г.н.с, 22.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3623-0057

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут соціології Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 02030293

Місцезнаходження: вул. Шовковична, Київ, 01021, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мішалова Олена Віталіївна

2. Olena V. Mishalova

Кваліфікація: к. філос. н., доц., 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5469-6451

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Криворізький державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 40787802

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50086, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Лобанова Алла Степанівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Лобанова Алла Степанівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Данченко Тетяна Сергіївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна